

Sygn. akt V CZ 35/16

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSN Barbara Myszka

w sprawie z powództwa A. O.

przeciwko K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 27 lipca 2016 r.,

zażalenia powoda na wyrok Sądu Apelacyjnego

z dnia 5 lutego 2016 r.,

**oddala zażalenie i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny zaskarżonym wyrokiem uchylił wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 26 marca 2015 r. zasądający od pozwanej K. spółki akcyjnej w K. na rzecz powoda A. O. kwotę 132.368,19 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 31 października 2014 r. i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu wskazał, że po ogłoszeniu zaskarżonego wyroku pozwana złożyła powodowi oświadczenie o potrąceniu wierzytelności przysługującej jej względem powoda z wierzytelności objętej tym orzeczeniem i zgłosiła w apelacji zarzut potrącenia. W tej sytuacji dopiero na etapie postępowania apelacyjnego zaistniała potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego zmierzającego do wykazania zasadności podniesionego zarzutu. Przeprowadzenie tych dowodów po raz pierwszy w postępowaniu apelacyjnych mogłoby prowadzić do naruszenia zasady dwuinstancyjnego postępowania sądowego. Rozpoznanie zarzutu przedawnienia należy do istoty rozpoznawanej sprawy i wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego – w zakresie jego zasadności – w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

W postępowaniu apelacyjnym sąd drugiej instancji, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo w sposób – w zasadzie - nieograniczony (art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c.). W konsekwencji, w razie uwzględnienia apelacji - z reguły - zmienia zaskarżony wyrok i orzeka co do istoty sprawy (art. 386 § 1 k.p.c.). Uchylenie zaskarżonego wyroku połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji dopuszczone zostało jedynie w przypadkach określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Kontroli prawidłowości takiego orzeczenia służy zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Ocenie Sądu Najwyższego może być poddana jedynie trafność zakwalifikowania wskazanych wyżej przypadków jako przesłanek uzasadniających wydanie orzeczenia kasatoryjnego. Dokonywana w tym zakresie kontrola ma charakter czysto procesowy, a zatem nie może wkraczać w merytoryczne kompetencje sądu drugiej instancji rozpoznającego apelację.

Pojęcie nierozpoznania istoty sprawy jest interpretowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego jako wadliwość rozstrzygnięcia polegająca na wydaniu przez

sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (zob. m.in. postanowienia: z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, Nr 1, poz. 22; z dnia 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97, nie publ.; z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, nie publ. oraz wyroki: z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 Nr 3, poz. 36 i z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, nie publ.). Przyjmuje się, że nierozpoznanie istoty sprawy następuje także w sytuacji dokonania przez sąd pierwszej instancji oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną i konieczności czynienia przez sąd odwoławczy po raz pierwszy ustaleń faktycznych; zachodzi wtedy konieczność uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji z uwagi na obowiązek respektowania konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013 r. nr 5, poz. 68 i z dnia 20 lutego 2015 r., V CZ 119/14). Tożsama sytuacja wystąpiła w sprawie niniejszej, gdyż pozwana złożyła oświadczenie o potrąceniu po wydaniu wyroku przez Sąd pierwszej instancji i zgłosiła zarzut potrącenia w postępowaniu apelacyjnym.

W orzecznictwie podkreśla się, że w świetle przepisów prawa materialnego regulujących potrącenie jest obojętne, kiedy oświadczenie o potrąceniu zostanie złożone (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2005 r., III CK 540/04, nie publ.). Oświadczenie o potrąceniu stanowi materialnoprawną podstawę zarzutu potrącenia; zarzut ten nie może zatem zostać podniesiony przed złożeniem oświadczenia o potrąceniu. Nie ulega wątpliwości, że w zaistniałej sytuacji potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w zakresie niezbędnym do oceny zasadności zarzutu potrącenia, a tym samym odnoszącym się do istoty sprawy, wynikła dopiero na etapie postępowania apelacyjnego. Dokonanie jednak stosownych ustaleń dopiero przez Sąd Apelacyjny pozbawiłoby strony możliwości skutecznego podważenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia z uwagi na zakaz podnoszenia w skardze kasacyjnej zarzutów dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów, przewidziany w art. 398³ § 3 k.p.c. oraz zasadę związania Sądu

Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 in fine). Prowadziłoby to do naruszenia konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego.

Należy zatem uznać, że konieczność rozważenia zarzutu potrącenia i przeprowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego w całości usprawiedliwiła - w świetle art. 368 § 4 k.p.c. - wydanie przez Sąd Apelacyjny orzeczenia kasatoryjnego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji

db

kc